

Udenrigsministeriet

Til Folketingets Udenrigsudvalg

Asiatisk Plads 2
DK-1448 København K
Telefon +45 33 92 00 00
Telefax +45 32 54 05 33
E-mail: um@um.dk
<http://um.dk>

Bilag	Journalnummer	Kontor	Dato
Hørings svar	2015-54903	DIRSEK	26. februar 2016

Kommenteret høringsoversigt vedrørende udkast til ændring af lov om Dansk Institut for Internationale Studier (Fastsættelse af instituttets hjemsted).

Udenrigsministeriet har den 15. december 2015 sendt et udkast til ændring af lov om Dansk Institut for Internationale Studier i høring med svarfrist den 24. januar 2016.

Høringen er sendt til følgende organisationer:

ADRA Danmark, Akademikernes Centralorganisation, Advokatrådet, AIDS-Fondet, Aktive Modstandsfolk, Amnesty International, Arbejderbevægelsens Internationale Forum (nu LO's Solidaritetsenhed), Art for Living Danmark, Axis, Denmark, Baltic Development Forum, Brahma Kumaris, Børnefonden, CARE Danmark, Caritas Danmark, Center for Etik og Ret i Natur og Samfund, Center for Ligestillingsforskning (Institut for Samfund og Globalisering), Danmarks Journalisthøjskole, Danmarks Lærerforening, Dansk Arbejdsgiverforening, Dansk Blindesamfund, Dansk Flygtningehjælp, Dansk Folkeoplysnings Samråd, Dansk Handicap Forbund, DI - Dansk Industri, Dansk Institut for Internationale Studier, Dansk Journalistforbund, Dansk Missionsråds Udviklingsafdeling, Dansk PEN, Dansk Røde Kors, Dansk Ungdoms Fællesråd, Danske Handicaporganisationer, Danske Regioner, Dansk-Russisk Forening, Danske Universiteter, Den Danske Europabevægelse, Den Danske Helsinki-Komité for Menneskerettigheder, Den Danske UNESCO Nationalkommission, Den Internationale Juristkommission, Det Centrale Handicapråd, Det Ethiske Råd, Det Forskningsfaglige Udvalg, Det Frie Forskningsråd, Det Færøske Landsstyre, Det Mosaiske Trossamfund,

Dokumentations- og rådgivningscentret om racediskrimination, ECMI - European Centre for Minority Issues, EGV Fonden, ENAR Danmark, 3F - Fagligt Fælles Forbund, FN-forbundet, Folkehøjskolernes Forening, Folkekirkens Nødhjælp, Folketingets Ombudsmand, Fontanas Venner, Foreningen af Udviklingsforskere, Foreningen for Folkehøjskoler, Det Rådgivende Forskningsfaglige udvalg, FRI, Foreningen af Rådgivende Ingeniører, Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd, Genvej til Udvikling, Ghana Venskabsgrupperne, GLOBAL CSR, Grønlands Repræsentation i Danmark, Gymnasielærerforeningen, Historielærerforeningen for Gymnasiet og HF, HK Stat Danmark, Håndværksrådet, IBIS, International Aid Services, International Dalit Solidarity Network, Institut for Flerpartisamarbejde, Institut for Menneskerettigheder, IRCT, Islamisk-Kristent Studiecenter, IWGIA, Kammeradvokaten, KL, Kriminalpolitisk Forening KRIM, Kvindernes U-landsudvalg, Kvinderådet, Landbrug & Fødevarer, Landsforeningen af Polio, Trafik- og Ulykkesskadede (PTU), LGBT Danmark, Ligebehandlingsnævnet, LO, Læger Uden Grænser, Mandela Center Danmark, Mellemamerikakomiteen, Mellempolkeligt Samvirke, Mission Øst, FORA, NGO Forum, OASIS, MUNDU, Organisation for vedvarende energi, People Uniting for Generating Aid for Development, Plan Denmark, CISU, RCT, Red Barnet, Retspolitisk Forening, Rigsombudsmanden i Færøerne, Rigsombudsmanden i Grønland, Rigsrevisionen, Rådet for Etniske Minoriteter, Rådet for Internationalt Udviklingsamarbejde, Sex & Samfund, Solens Børn, Tukae Denmark, Udenrigsdirektoratet, Det Udenrigspolitiske Selskab, Grønlands Selvstyre, Ulandssekretariatet, Ældremobiliseringen, Ældresagen, Københavns Universitet, Institut for Statskundskab, Østersø NGO Netværk Danmark.

På foranledning af DIIS har Udenrigsministeriet d. 21. december desuden sendt udkast til ændring af lov om Dansk Institut for Internationale Studier i høring hos følgende organisationer:

Aarhus Universitet, Aalborg Universitet, Copenhagen Business School (CBS), Forsvarsakademiet, Forsvarets Efterretningstjeneste, DIGNITY, Justitia, Danmarks Nationalbank, Center for Afrikastudier, Center for Militære Studier, Politiets Efterretningstjeneste, Roskilde Universitet, Syddansk Universitet, UNDP's nordiske kontor.

Desuden har lovforslaget i samme periode været offentliggjort på høringsportalen.

Udenrigsministeriet har den 24. januar 2016 modtaget svar fra Dansk Folkeoplysnings Samråd, Dansk Institut for Internationale Studier, Dansk

Røde Kors, Danske Universiteter (på vegne af fem universiteter), Den Danske Helsinki-Komité for Menneskerettigheder, Det Frie Forskningsråd, Det Mosaiske Trossamfund, DIGNITY, Europabevægelsen, European Centre for Minority Issues (ECMI), FN-forbundet, Folketingets Ombudsmand, Forsvarsakademiet, Håndværksrådet, Kvinderådet, Ligebehandlingsnævnet, Læger uden Grænser, CISU, Rigsrevisionen, UNDP's nordiske kontor og Østersø NGO Netværk Danmark. Udenrigsministeriet har desuden modtaget svar fra Center for Militære Studier den 25. januar 2016 og fra CARE Danmark den 29. januar 2016. Kopi af svarene vedlægges.

Nedenfor følger resumé af høringssvarene samt Udenrigsministeriets kommentarer hertil anført i kursiv.

Aarhus Universitet, European Centre for Minority Issues, Folketingets Ombudsmand, Ligebehandlingsnævnet, Rigsrevisionen og Syddansk Universitet har ikke bemærkninger til lovforslaget.

CARE er kritisk over for lovændringen og anbefaler, at DIIS' hjemsted fastholdes i København. CARE fremhæver, at DIIS spiller en unik rolle i forhold til at levere formel og uformel videndeling mellem civilsamfundet, forskningsverdenen, embedsmænd, virksomheder m.fl., som ikke i samme grad kan tilvejebringes af andre organisationer. Derudover fremfører CARE, at DIIS' viden bliver hyppigt anvendt af CARE og andre organisationer i deres arbejde.

CBS påpeger, at en udflytning af DIIS vil få direkte negative implikationer for CBS. Dette gælder f.eks. i forhold til deltagelsen i DIIS' seminarer, afholdelsen af fælles seminarer, institutionernes forskningsmæssige overlap, samarbejde og netværk. CBS vurderer desuden, at udflytningen af DIIS vil være et tab for de ministerier, erhvervsorganisationer og NGO'er, der drager nytte af DIIS' forskning, såvel som for CBS' ansatte og studerende.

Center for Militære Studier (CMS) udtrykker bekymring over udflytningsplanerne og opfordrer regeringen til at genoverveje forslaget. CMS påpeger, at DIIS og CMS varetager den samme slags forskningsbaserede myndighedsbetjening, hvis kvalitet og relevans afhænger af hyppige kontakter til bl.a. ministerier, myndigheder, politikere, civilsamfundsrepr sentanter og forskere, der hovedsagelig befinder sig i København. CMS vurderer, at det ville være svært for CMS, og dermed også for DIIS, at fungere i en dagligdag løsrevet fra dette organisatoriske netværk.

CISU anbefaler, at DIIS fortsætter sit virke fra København, idet størstedelen af de institutioner og beslutningstagere, som DIIS servicerer og samarbejder med befinder sig i København. En udflytning vil derfor medføre logistiske begrænsninger for DIIS' arbejde og deraf afledt produktions-, kapacitets- og kvalitetstab.

Dansk Folkeoplysnings Samråd (DFS) anser det for problematisk, at lovforslaget reducerer DIIS' bestyrelses beføjelser i forhold til et væsentligt anliggende som DIIS' geografiske placering. Derudover udtrykkes bekymring for, at en sådan indblanding i en selvejende institutions virke kan skabe usikkerhed og præcedens i forhold til statens indblanding i andre organisationers frihed.

Dansk Røde Kors understreger, at DIIS er en selvejende institution og opfordrer til, at det fortsat er DIIS' bestyrelse, og ikke regering og Folketing, der afgør instituttets fysiske placering. Hertil bemærkes, at DIIS' nuværende placering betragtes som udtryk for bestyrelsens vurdering af, hvor DIIS' opgaver løses bedst. Slutteligt udtrykkes bekymring for, at videndelingen og samarbejdet med DIIS vil blive mindsket med flytningen.

Det Frie Forskningsråd har ikke bemærkninger til selve lovudkastet, men udtrykker bekymring over lovforslagets forskningsmæssige aspekter, herunder de forskningskompetencer på DIIS, som vil gå tabt i forbindelse med flytningen.

Det Mosaiske Trossamfund udtrykker bekymring for, at det daglige og tætte samarbejde med DIIS om bl.a. Holocaust undervisning, Auschwitz-dagen, oplysningsarbejdet om antisemitisme og det kommende Jødiske Informationscenter vil blive besværliggjort ved udflytningen fra København. Trossamfundet finder det desuden essentielt at bevare DIIS i Københavns-området, idet koncentrationen af antisemitiske fordomme og stereotyper her vurderes at være størst.

Den danske Helsinki-Komité for Menneskerettigheder fraråder flytningen af DIIS til Aarhus, idet DIIS ofte er vært for faglige debatter, arrangementer og seminarer med deltagelse af udenlandske forskere og repræsentanter for bl.a. ministerier, forskningsinstitutioner, medier, tænketanke og NGO'er med hovedsæde i København, og derfor begrænset mulighed for at deltage i lignende arrangementer i Aarhus. Komitéen påpeger, at udflytningen i DIIS' tilfælde vil stride mod udflytningsplanens ambition om at bringe styrelser/institutioner tættere

på brugerne, og desuden medføre et videnstab. Komitéen fremhæver desuden deres faglige samarbejde, videndeling og sparring med DIIS og DIIS' interesser.

DIGNITY anbefaler, at lovforslaget trækkes tilbage, idet det anføres, at den foreslåede flytning i væsentlig grad vil vanskeliggøre DIGNITYs adgang til de udenrigs- og udviklingspolitiske kompetencer og ressourcer, som DIIS repræsenterer. Derudover anføres, at en flytning af DIIS vil vanskeliggøre inddragelsen af DIGNITY i DIIS' arbejde, hvilket må påregnes at sænke kvaliteten af DIIS' arbejde for DIGNITY og andre aktører.

DIIS finder det uforeneligt med instituttets status, opgaver og drift at placere instituttet uden for hovedstadsområdet, og finder lovforslaget juridisk problematisk, fagligt ubegrundet og økonomisk uforsvarligt. Juridisk finder DIIS det problematisk, at regeringen ved inddragelsen af DIIS i udflytningsplanen fratager en selvejende institutions bestyrelse beslutningskompetencen på så væsentligt et område som hjemsted, og udtrykker bekymring for, at der åbnes op for også at fratage bestyrelsen beslutningskompetencen over andre vigtige beslutninger.

DIIS vurderer, at der ikke eksisterer noget fagligt belæg for en udflytning af DIIS, hvilket vil forringe instituttets mulighed for at varetage sine opgaver. DIIS påpeger, at udflytningen strider mod regeringens ambition med udflytningen – at bringe statslige institutioner tættere på brugerne – idet DIIS' brugere primært befinder sig i hovedstadsområdet, hvorfor også DIIS' søsterorganisationer i andre lande alle er placeret i hovedstadsområdet. DIIS fremfører endvidere, at DIIS' medarbejdere briefer og deltager i et stort antal arbejdsgrupper, høringer, faglige arrangementer m.m. for bl.a. Folketinget, ministerier samt forsknings- og NGO-miljøer, hvis værdi afhænger af jævnlig kontakt og let adgang, hvilket vil blive forringet ved en udflytning. Hertil kommer DIIS' afholdelse af omtrent 100 årlige arrangementer om internationale forhold, hvoraf mange er åbne for offentligheden og har deltagelse af udenlandske gæstetalere og politikere, embedsmænd, forskere, studerende, udenlandske diplomater m.fl. DIIS forventer, at udflytningen vil betyde, at DIIS kan tilbyde væsentligt færre arrangementer, og tilhørerskaren forventes også at blive mere begrænset og snæver, hvormed formidlingen af forskningsbaseret viden om internationale forhold vil blive væsentligt reduceret.

DIIS anslår, at flytningen til Aarhus vil koste godt 34. mio. kr. (trods flere usikkerhedsmomenter), hvortil kommer en række ekstraudgifter til f.eks. indenrigsrejser for DIIS' medarbejdere og gæster mellem København og Aarhus. DIIS forventer ikke at kunne indhøste en

huslejesparelse i forbindelse med flytningen til Aarhus, og da regeringens udflytningsplan ikke forventes at medføre øgede bevillinger ud over de 34 mio. kr. til selve flytningen, må øgede fremtidige udgifter skulle findes inden for DIIS' eksisterende budget. DIIS fremfører, at de øgede udgifter – og tidsforbrug – til indenrigsrejser vil betyde færre formidlende arrangementer og mindre international interaktion, og dermed en forringelse af vilkårene for DIIS' forskning og brugere.

Europabevægelsen udtrykker stor værdsættelse af samarbejdet med DIIS og institutionens tilvejebringelse af forskning og fakta på højt niveau til både Europabevægelsen og politikere, embedsmænd og interesseorganisationer. Europabevægelsen udtrykker endvidere bekymring for det mulige tab af dygtige forsknings- og videnskapaciteter, som flytningen til Aarhus kan medføre, og de negative konsekvenser, som det måtte få for DIIS arbejde, herunder for relationen til- og samarbejdet med udenlandske forskere og politikere.

Forsvarsakademiet (FAK) vurderer, at en flytning af DIIS vil have negativ betydning for samarbejdet mellem DIIS og FAK, eksempelvis den gensidige deltagelse i forskningsprojekter, konferencer og udvekslingen af en FAK militæranalytiker.

FN-forbundet anser det som afgørende, at DIIS fastholder sin nuværende geografiske placering i København, idet FN-forbundet og DIIS samarbejder tæt om bl.a. forskning, uddannelse, praktiske arrangementer og debatmøder. Derudover vurderer FN-forbundet, at det er særligt vigtigt, at DIIS er tæt placeret på f.eks. Udenrigsministeriet, og dermed kan fungere som katalysator for internationale kontakter med udenrigspolitisk ekspertise, som FN-forbundet og andre kan nyde godt af. FN-forbundet vurderer det desuden afgørende for DIIS' arbejde, at de har nem og "ressourcelav" adgang til politiske beslutningsprocesser, internationale kontakter og organisationer, som er samlet i København.

Håndværksrådet udtrykker støtte til regeringens initiativer for at skabe vækst i hele Danmark, herunder udflytningen af statslige arbejdspladser, men påpeger, at udflytningen af DIIS sker fra et vækstcentrum til et andet, hvorfor det ikke synes at bidrage til regeringens strategi. Dertil bemærkes, at hovedparten af DIIS' interesser befinder sig i København, hvorfor en flytning vil være tidsmæssigt og økonomisk uproduktiv.

Kvinderådet kan ikke støtte forslaget, idet en flytning af DIIS vil forringe Kvinderådets og andre NGO'ers adgang til DIIS' forskning, viden og ekspertise.

Københavns Universitet, Institut for Statskundskab (IFS) fremfører, at IFS og DIIS har et tæt og velfungerende samarbejde om bl.a. forskning og undervisning, og at DIIS' nærvær har bidraget markant til omfanget og kvaliteten af IFS' seminarer, konferencer, netværk m.v. IFS påpeger endvidere, at samarbejdet med DIIS er baseret på en arbejdsdeling og komplementaritet, hvor DIIS fungerer som det policyrelevante mødepunkt mellem forskning og mange former for praktikere. Dette er kun muligt i København, hvor ministerier, Folketing og ambassader befinder sig. Hertil kommer, at DIIS har opbygget en helt særlig position ift. f.eks. politikere, embedsmænd og journalister. IFS anfører, at det eksisterende samspil mellem DIIS og de forskellige interessenter vil gå tabt ved en flytning, og at Danmark endvidere vil miste en unik form for policyorienteret forskning i international politik.

Læger uden Grænser fremfører, at en flytning af DIIS vil betyde, at organisationen ikke vil kunne gøre brug af DIIS' ressourcebase i forhold til f.eks. møder, seminarer, eksperter og netværk på samme måde og i samme omfang som hidtil, idet dette vil medføre et u hensigtsmæssigt stort ressourceforbrug for en humanitær organisation.

Roskilde Universitet (RUC) vurderer, at en flytning af DIIS vil få stor negativ betydning for det tætte samarbejde mellem RUC og DIIS (herunder fælles forskningsprojekter, seminarer og konferencer), og udtrykker undren over den foreslåede flytning af DIIS væk fra København, hvor instituttets aktiviteter, herunder myndighedsbetjening, samarbejde med FT, ambassader og NGO-miljøet, hører hjemme. RUC påpeger endvidere, at DIIS er et internationalt anerkendt forsknings- og analyseinstitut, og som et sådant bør være placeret tæt på de besluttende myndigheder, ambassader og forskningsinstitutter, som der samarbejdet med, som tilfældet også er i andre lande. Afslutningsvis udtrykker RUC bekymring for, at en flytning af DIIS vil betyde, at vigtige synergier og faglige gevinster inden for forskning, uddannelse og udvikling ikke vil kunne fastholdes til skade for Danmarks hidtil meget høje niveau på dette område.

UNDP fremfører, at det aktuelt tætte samarbejde mellem UNDP og DIIS, i form af bl.a. gensidig deltagelse i hinandens møder, seminarer, konferencer og fælles arrangementer, vil være svært at fastholde, såfremt DIIS flyttes til Aarhus. Det påpeges, at dette vil kunne få negative konsekvenser for organisationernes vidensdeling, sparring og dialog omkring international udvikling, fred- og sikkerhed samt bæredygtighed.

Østersø NGO netværk kan ikke støtte forslaget, idet Netværket påpeger en risiko for, at DIIS' ekspertise vil gå tabt ved en flytning, at DIIS vil blive mindre tilgængelig og at DIIS' ekspertise vil komme færre til gode. Derudover udtrykkes betænkelighed ved at DIIS som en selvejende institution skal flytte til Aarhus mod DIIS' eget ønske.

Kommentar:

For så vidt angår adgangen til DIIS' forskningsmæssige ressourcebase og mange årlige arrangementer, som tiltrækker repræsentanter fra bl.a. civilsamfund, forskerverdenen og myndigheder, har Udenrigsministeriet tiltro til, at DIIS også i Aarhus vil finde et solidt og velfunderet udenrigsakademisk miljø, særligt på universitetet, som kan understøtte DIIS' aktiviteter, forskning og analysevirksomhed. Endvidere har Aarhus og Aarhus Universitet allerede god erfaring med at være vært for store konferencer, der tiltrækker eksperter og deltagere fra både ind- og udland. Eksempler tæller Aarhus Universitets årlige Match Points konference og efterårets store internationale konference om bekæmpelse af radikaliserings og voldelig ekstremisme. Aarhus' erfaring, netværk og brand på dette område må derfor forventes at udgøre et solidt udgangspunkt for, at DIIS' fortsat kan afholde udenrigspolitiske seminarer og konferencer. Dertil kommer, at DIIS' forskning i dag formidles gennem en række kanaler udover fysiske konferencer og seminarer, herunder artikler, papers, bøger, blogindlæg, rapporter og indlæg i pressen, hvilket ikke vil blive påvirket af flytningen til Aarhus. Udenrigsministeriet anerkender, at flytningen til Aarhus kan besværliggøre adgangen til DIIS' seminarer og konferencer for brugere og interessenter bosat i København. Det er forhåbningen, at denne udfordring også kan håndteres ved f.eks. øget brug af live-streaming af arrangementer, som DIIS allerede i dag gør brug af.

For så vidt angår samarbejdet mellem DIIS' og instituttets brugere og interessenter anerkender Udenrigsministeriet, at der for nogle styrelser og institutioner, herunder DIIS, må forventes et produktionstab i forbindelse med udflytningen, særligt i begyndelsen. Udenrigsministeriet bemærker dog, at en del af DIIS' kontakt med brugere og samarbejdspartnere, herunder Udenrigsministeriet, allerede nu foregår telefonisk, per mail eller gennem forskellige virtuelle løsninger. Det må særligt gøre sig gældende for samarbejdet med DIIS' mange udenlandske samarbejdspartnere, som heller ikke i dag befinder sig i DIIS' geografiske nærhed. Flytningen til Aarhus vurderes derfor ikke umiddelbart at få negativ betydning for den del af den daglige kontakt og samarbejde mellem DIIS og instituttets brugere, som ligger udover fysiske møder. For så vidt angår fysiske møder, er det forhåbningen, at det produktionstab, som måtte opstå i forbindelse med flytningen, kan blive mindsket bl.a. ved øget brug af virtuelle løsninger og besøgsrejser, således at DIIS i vidt omfang vil kunne fortsætte den gode kontakt til brugere og samarbejdspartnere i ind- og udland.

For så vidt angår DIIS' status som selvejende institution ledet af en uafhængig bestyrelse bemærker Udenrigsministeriet, at det bl.a. følger af analysen i rapporten 'Selvejende institutioner – styring, regulering og effektivitet', fra april 2009, der er gennemført af en tværministeriel arbejdsgruppe, at de institutioner, som staten selv stifter på et offentligretligt grundlag typisk – og som i dette tilfælde – ved lov, herunder finanslov eller i henhold til lov, oftest ikke er selvejende i retlig forstand, men må karakteriseres som særlige forvaltningssubjekter, uanset om de betegnes som selvejende institutioner, fonde eller lignende. Sådanne institutioner er selvstændige retssubjekter, men de er som udgangspunkt ikke beskyttet mod indgreb fra lovgivningsmagten. Det er dog Udenrigsministeriets vurdering, at det er forudsat i forbindelse med etableringen af instituttet, at ministeriet ikke, udover hvad der måtte følge af loven eller lovgivningen i øvrigt, har mulighed for generel eller konkret styring af instituttet. Det er derfor Udenrigsministeriets vurdering, at en udflytning af instituttet kræver en ændring af lovgrundlaget for instituttet således, at instituttets hjemsted fastsættes ved lov.

For så vidt angår de økonomiske udgifter forbundet med flytningen bemærker Udenrigsministeriet, at der fortsat er betydelig usikkerhed forbundet med de økonomiske skøn i relation til udflytningen.

Afslutningsvist bemærkes, at det lovforslag, som Udenrigsministeriet nu fremsætter, er en del af udmøntningen af regeringens plan for udflytningen af statslige arbejdspladser, hvori regeringens politiske målsætning om et "Danmark i bedre balance" og en større geografisk spredning af statslige institutioner går forud for andre hensyn.

De modtagne høringsvar giver ikke grundlag for at foretage ændringer i lovforslaget.